

Epitafis: Els morts tenen l'última paraula?

Date : 01/09/2015

Publicat el 02-09-2015

Text i fotografies: Quim Hernández

Llicenciat en filosofia, industrial i muntanyenc

El nostre col·laborador Quim Hernández viatja per alguns del cementiris de la comarca i ens parla dels epitafis

L'any 2007 la BBC History Magazine va proposar als seus lectors un concurs sobre epitafis que fossin originals. El motiu, segons el seu director Dave Musgrove, era perquè "les làpides són vitals per aprendre sobre la nostra família i sobre la història local". Pel que sembla va tenir un gran èxit i col·laboració de públic. Crec que és cert. En moltes làpides s'ha volgut posar el resum d'una vida o mostrar qui és la persona que s'hi troba, sobretot alguna de les seves virtuts o fets rellevants de la seva vida. Algunes alegres, i la majoria no tant. Per què posar un epitafi en una tomba? Depèn del mort, de la seva família, dels amics, dels enemics?.

És sabut que hi ha milers d'epitafis populars, més o menys divertits, i més o menys escaients, alguns adjudicats a personatges famosos. L'interessant és saber si el mort va ordenar que possessin aquest epitafi a la tomba i li'n van fer cas, o si va ser obra d'algun familiar enemic. Us agradaria tenir un epitafi en la vostra tomba? Si n'escolliu algun, creieu que la família respectarà el vostre desig? Perquè veieu que no cal anar a Anglaterra, us vull mostrar només dos exemples que tenim a casa nostra, dels molts que podeu trobar si visiteu qualsevol cementiri amb la intenció de saber qui està enterrat allà, i si ens va voler deixar algun missatge als que seguim vius i passem per allà.

El 19 d'agost de 2006 mor l'actor i fotògraf santcugatenc Joan Llamas a l'edat de 66 anys. Amb una dilatada trajectòria sobre els escenaris, Llamas havia fundat tres grups teatrals: l'Agrupació Teatral Maragall, la Companyia Fila Zero i el grup professional Tetrateatre. Està enterrat al cementiri de Sant Cugat amb aquest epitafi a la làpida del seu nínxol.

El primer comentari que em surgeix és com en va haver de ser d'animós. Potser les persones que el van conèixer ho puguin confirmar. Potser que volgués dir-nos que la vida a la terra és un assaig, i que amb la mort comença el teatre de veritat. Al final tot és teatre?

El nínxol guarda un reconegut matemàtic, Pere Menal, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va morir amb només quaranta anys en accident de trànsit l'abril de 1991. Gravat sobre la làpida ha quedat a manera d'epitafi el seu famós teorema d'àlgebra 2.14. He estat investigant i encara no he pogut saber de què es tracta. Si algú de vosaltres té alguna referència seria bo que ens ho expliqués o desenvolupés.

Tomba de Pere Manal. Cementiri de Cerdanyola

La paraula epitafi ve del llatí epitaphium, que al seu torn deriva del grec epi (sobre) i taphos (tomba). O sigui escrit sobre la tomba. Entre els molts epitafis famosos que hi ha, a mi m'agraden aquests: Groucho Marx: Disculpi que no m'aixequi, senyora. Emily Dickinson: Em diuen de tornada. Miguel d'Unamuno: Només demano a Déu que tingui pietat amb l'ànima d'aquest ateu. Walter Benjamin, a Portbou: No hi ha cap document de la cultura que no ho sigui també de la barbàrie. Spike Milligan: Et vaig dir que estava malalt. Anònim: Ahir jo era el que tu ets, demà tu seràs el que jo sóc. Anònim: Deixeu-me en pau. Anònim: Sóc aquí en contra de la meva voluntat. Anònim: Vaig necessitar tota una vida per arribar fins aquí.

En resum, la mort ha estat sempre un misteri per a l'home. Dos exemples molt distanciat en la història podrien ser: Epicuro (Atenes, 341-270 aC): La mort no és res, ni per als vius, perquè no està present mentre viuen, ni per als morts, perquè ja no són. El Roto (Andrés Rábago García, Madrid 1947): No hi ha un gran home que no càpiga en un taüt.

Fins i tot els epitafis s'acaben esborrant. Cementiri marí de l'escala (Foto: Miquel Vilaplana)